BALİNA KİTABI

MEHMET AYCI

HECE YAYINLARI

İÇİNDEKİLER

"Bana Bir 'Balina Kitabı' Yazar Mısın?" / 7
…Ve Tanrı Balinayı Yarattı / 9
O Çarkları Balinalar Çevirdi / 12
Bir Balina Nasıl Avlanır/Öldürülür / 15
Kuzeyin Güneye Tahakkümünde Balina Avcıları / 18
Balinanın Etinden Sütünden / 20
Temiz Hayatın Muhteşem Döngüsü / 22
Mavi Tabutlar İçinde / 25
Rotalar Haritalar / 27
Balık, Hafızalı… / 29
Düğünüm Var Neşeliyim Neşeli / 31
Kıyılardaki Hüznün Taşınmaz Ağırlığı / 33
Yasım Var Ey Koca Deniz Yasım Var / 36
Köpek Balığı Büyücüsü/Orca / 38
Peygamber "Yutan" Balık / 41
Kaptan Ahab ve Beyaz Balinası / 44
Devlet Bir Balina Mıdır? / 47
İstanbul Boğazı'nda Elli Yıl Bir Balina / 50
Deve Geçer İskeleti Altından / 53
Ateş Yaktım Balinanın Sırtına / 55
Hacı Nasır Nasıl Çıktı Balinanın Karnından / 58
Sana Küpeler Yapayım Balina Kemiğinden / 60
Balinadan Mızrağımın Temreni / 62
"Ne Güzel Kokarsın Sevgili Yârim Akamber Mi Sürdün Bileklerine?" / 64
Balina'nın Argosu / 66
Rüyada Balina Gördüm Tabiri Ne Ola Ki / 68
Ek/Balinalar Ağlamaz / 71

"BANA BİR 'BALİNA KİTABI' YAZAR MISIN?"

"Heil, Heil jenem Walfische,
wenn er also es seinem Gaste
wohlsein liess! — ihr versteht
meine gelehrte Anspielung?...
Heil seinem Bauche,"

"Selam, selam olsun o balinaya
Memnun ediyorsa misafirini
-Neyi ima ediyorum, anladın-
Selam olsun balinanın karnına"
Friedrich Nietzsche

İyi ki bazı önerilere kolayca "hayır" diyemiyorum. İnsanın yeni şeyler öğrenmesi, öğrendiklerini yazması/anlatması için rutin dışına çıkması, yük alması gerekiyor bazen. Yoksa, bir "Balina Kitabı" yazmak nereden aklıma gelecekti?

Bir buçuk yıl önce, haftada bir uğradığım Hece dergisinde sevgili Ömer Faruk Ergezen, o günlerde izlediği balina belgesellerinin etkisiyle ve Türkçede balinalarla ilgili bir kitap olmamasını da gerekçe göstererek benden bir balina kitabı yazmamı istedi.

Balina belgeselleri, balina filmleri izledim. *Moby Dick*'i yeniden okudum. *Tevrat*'tan Thomas Hobbes'un Leviathan'ına, *Seyahatname*'den *Binbir Gece Masalları*'na pek çok kitaba göz gezdirdim. Onlarca makale okudum.

Yazacağım kitap bir "zooloji" kitabı olmayacaktı kuşkusuz. Balinaların soy ağaçları, anatomileri, fiziki ve biyolojik özellikleri merak edenler için ulaşabilecek bilgilerdi. Çerçeveyi çizerken, ortalama kültür kitapları okuyan kişilerin kütüphanelerinde

bulunabilecek bir kitap yazmayı/kurmayı amaçladım. Konuyu, balinanın sosyal ve kültürel dünyamızdaki anlamı ve etkisi üzerinden işlemeyi daha uygun gördüm.

Mümkün mertebe ayrıntıdan kaçındım. Sanayi Devriminde balina, modern devletin simgesi olarak balina, balina avcılığı ve sömürgecilik gibi, araştırılsa tek başına kitap olabilecek konuları, mümkün olabilecek en kısa ve özlü şekilde birer bölümde anlattım.

Türk kültürünün, Yunus kıssası dışında balinayla teması neredeyse yok denecek düzeyde olması işimi zorlaştırdı. Yunus kıssasına da kısa bir bölüm ayırdım.

Balinalara dair çok şey öğrendim.

Türk okuyucusunun dünyasını ve ilgilerini düşünerek, öğrendiğimin bir kısmına kitapta yer verdim.

Ömer Faruk Bey, "bana bir balina kitabı yazar mısın?" dediğinde, o anda zihnimde canlanan kitap bu kitap değildi elbette. Yazmak eylemi kendi yolunu kendi açtı ve ortaya başka bir "balina kitabı" çıktı.

Kitabın genel havasına sinen "balinaya mersiye" havasını kitap bittikten sonra fark ettim ancak bundan rahatsız olmadım. Balinaların "ruhunun" memnun kalacağına inandım.

Okuyucu her zaman haklıdır; beğense de beğenmese de.

Teşekkür etmem gereken pek çok kişi var: Ömer Faruk Ergezen'e, Filiz Kafe'de akşamları buluştuğum şair yazar arkadaşlarıma, bir an önce bitirmem için sürekli teşvik eden Taha Yağmur Aycı'ya, bazı kitaplarda gönüllü dizin taraması yapan Berat Irmak Aycı'ya, balinaları çok sevdiği için kitabı heyecanla bekleyen Yunus Emre Aycı'ya, balina avlamaktan vazgeçirdiğimiz Louis Fernando Gonzales Sharptooth'a, kitabı görünce uçacak olan Haşmet Bey'e, işime yarasın yaramasın rastladıkları en küçük bilgiyi benimle paylaşan Rüveyda Durmaz Kılıç, Selçuk Azmanoğlu, Hakan Şarkdemir, İsmail Irmacık, Mehmet S. Fidancı ve Ali Necip Erdoğan'a, günlerce yolda balina konuştuğumuz Mehmet Taşkın'a, Hece Yayınları'na, ödünç kitap veren ve kitap öneren dostlarıma ve editörüm İbrahim Demirci'ye teşekkür ederim.

Yenimahalle, Ekim 2026

...VE TANRI BALİNAYI YARATTI

> "Tanrı büyük deniz canlılarını, sularda kaynaşan canlıları ve uçan çeşitli varlıkları yarattı. Bunun iyi olduğunu gördü." Tevrat, Yaratılış, 1:21

> "İşte uçsuz bucaksız denizler
> İçinde kaynaşan sayısız canlılar
> Büyük küçük yaratıklar
> Orada gemiler dolaşır
> İçinde oynaşsın diye yarattığın
> Livyatan da orada" Mezmurlar, 104. Mezmur, 25-26

Bir gün 50 milyon yıl öncesine ait, bugünkü şekliyle ve özellikleriyle bir mavi balina fosili çıksa bilim insanları ne kadar şaşırır, Allah bilir.

Mavi balina dememin sebebi var; karadaki, denizdeki, havadaki canlıların en büyüğü, en görkemlisi mavi balina hazretleridir. Bugünkü ebatlarıyla bir mavi balina fosilinin çıkması dünyanın en önemli keşiflerinden biri olacak, evrim literatürünü alt üst edecek, ondan önceki milyon yıllarda balinanın nasıl olduğuna dair tahminler yürütülecektir.

Mavi balina balinaların en büyüğü iken cüce ispermeçet balinası balinaların en küçüğüdür; aralarında dağlar kadar ebat ve kilo farkı bulunur. Bir cüce ispermeçet, en fazla üç metre boya yaklaşır, ağırlığı 250 kilo civarındadır.

Oysa, balinalar azmanı olan mavi balinanın boyu 35 metreye kadar çıkabilir; ağırlığı ise 200 tona ulaşabilir ki, bu 33 filin toplam ağırlığına eşittir. Mavi balinanın sadece dili bir fil ağırlığın-

dadır; sadece kalbi bir öküz büyüklüğündedir.

İlginçtir, boylu poslu ve görkemli olmasına rağmen en küçük deniz canlılarından biriyle, krille beslenir.

Cüce balina ile mavi balina arasında farklı boyutlarda yaklaşık 90 çeşit balina bulunur; farklılıklarına rağmen onları balina saymamızı gerektiren ortak noktalara sahiptirler. Balinaların solungaçları yoktur, akciğerleri vardır. Hava almak için su üzerine çıkmak zorundadırlar. Başlarının üzerinde ucu akciğerlerine bağlı hava delikleri bulunur. Su altında kapanır, su yüzünde açılır. Sıcak kanlı deniz memelileridir. Derilerinin altındaki yağ tabakası ısı kayıplarını önler. Vücut ısıları insanla aynıdır. Doğururlar. Emzirirler. Ön yüzgeçleri evrimleşmiş ön bacaklarıdır. Aynı yatay kuyruk yapısına sahiptirler. Ağız bölgelerinde kıl kökleri vardır.

Bilim, balinaların karadan "denize doğru" evrimleştiğini söylüyor.

Elimizdeki mevcut verilere göre en eski balina fosili 50 milyon yıllıktır. Pakistan'da (Pencap) bulunmuş, kurt büyüklüğünde, dişli, uzun çeneli, dört ayaklı, toynaklı, bataklıklarda ve nehirlerde küçük su canlılarıyla avlanan bir balinacıktır.

Pakicetus adı verilen bu balina -şimdilik- cümle balinaların atası sayılmaktadır.

Mısır'da, Hitan vadisinde 43 milyon yıla tarihlenen balina fosilleri bulunmuştur. Bu fosillerin suya uyum sağladığı, artık karada yaşamadığı tespit edilmiştir.

Yine dört ayaklıdırlar ancak arka bacakları küçülmüş ve işlevsizleşmiştir. Bu fosiller içerisinde yılan gibi kıvrılan 18 metre uzunluğunda bir balina fosili (Basilosaurus), daha o zamanda balinaların devasa boyutlara ulaştığını göstermektedir.

Mısır, o tarihte Tetis Okyanusu içindedir; çöl değildir.

Yine biri 43 milyon yıla, diğeri 38 milyon yıla tarihlenen iki balina fosili Peru'da bulunmuş, bunlardan ikincisinin "mavi balina" fosili olduğu düşünülmektedir. Bulunan fosilin kalan kemikleri yaklaşık 8 tondur. Boyu 17-20 metre aralığında, ağırlığının ise 85 tondan fazla ve 340 tondan az olabileceği tahmin

edilmiştir.

Balinaların evrimine dair ayrıntıları anlatmak konuyu uzatmak olacaktır.

Balina balinadır.

50 milyon yıllık bu tarihsel süreci bir de okyanuslara ve balinalara sormalıdır.

O ÇARKLARI BALİNALAR ÇEVİRDİ

> "Biliyorsunuz, Pensilvanya'da bir adam geçenlerde toprağı delip yağ bulmuş. Bu doğru olamaz. Topraktan yağ çıkarıyorlar. Hayret bir olay."
> *In the Heart of the Sea* filminden.

Bir zamanlar adını balina yağı için kurulan, adını balina yağından alan, Türkçeye çevirirsek "Yağlı Şehir" anlamına gelen bir kasaba inşa edildiğini balinalara meraklı değilsek bilmemiz mümkün değildir. Danimarkalı ve Hollandalı balina avcıları Norveç'e bağlı Amsterdam adasında bir kasaba kurdular ve adını Yağlı Şehir (Smeerenburg) koydular. Smeer kelimesi, Felemenkçede "yağ" ve "yağlamak" anlamlarına geliyordu. 1619'da bir "balina avlama istasyonu" olarak kurdukları yerleşimi, 40 yıl süreyle balina avlanıp bölgedeki balinaların tamamını yok ettikten sonra terk ettiler. Balina avcılığı ve "yağı" konusunda o şehrin hayaleti bir kara nokta gibi hafızamızı acıtmaya devam ediyor.

Bu bilgiyi şimdilik geçelim ve konumuza dönelim:

Balina yağının ticari bir meta olarak görülmesi, elde edilmesi ve kullanılması daha erkene tarihleniyor. Bundan bin yıl önce Eskimolar yağı için balina avlıyorlardı ve bu yağı kendi bölgelerinde ticari meta olarak kullanıyorlardı.

Bu Eskimolar çok yetenekli ve akıllı insanlardı, ağaçtan veya balina kemiğinden, dalgalara dayalı hafif ve su geçirmez tekneler yapıyorlardı. Yaptıkları tekneleri fok ve mors derileriyle kaplıyorlardı. Zıpkınları kendi icatları ve kendilerine özgüydü. Kemikten veya çakmak taşından mamul kancalı zıpkın uçları balinaya saplandıktan sonra zıpkına bağlı ip çekiliyor, uç içeride

yan dönerek balinanın etinden çıkmaz hâle geliyordu.

Zıpkın ipine bağlanan şişirilmiş, içi hava dolu fok derisi yaralanan balinanın dalmasını önlüyor, yaralı balina yüzeyde kalıyordu. Kıyıya yakın yapılan balina avında, kan kaybeden yaralı balina mızraklarla öldürülüyor, el birliğiyle kıyıya çekiliyordu. Balina donmasın diye hemen parçalara ayrılıyor, yağları küçük küp veya ince şeritler halinde kesilerek kardan odalara taşınıyor, oda sıcaklığında birkaç gün bekletildiğinde yağ kendiliğinden eriyerek sıvıya dönüşüyordu.

Balina yağını sabuntaşından oyulmuş lambalarına koyuyorlar, evlerini aydınlatıyorlar, yemeklerini bu yağın ısısıyla pişiriyorlardı. Fitil olarak ise çokça yosun veya pamukçuk otu kullanıyorlardı. Deri altındaki yağı ise yiyecek olarak tüketiyorlardı.

Balina yağını aydınlatmak için kullanan ilk topluluk Eskimolar olsa da öneminin dünyaca anlaşılması, ticari bir metaya dönüşmesi Basklar sayesinde oldu.

Önce Avrupa'nın Biskay Körfezi'nde balina yağı imalatı yapan Basklar, avladıkları balinaları hızlıca daha denizin içindeyken yüzüyorlar, yağlarını keserek kıyıya taşıyorlar, büyük bakır kazanlarda veya kıyıya inşa ettikleri kiremit ve taş fırınlarda eriterek soğuma kuyularına aktarıyorlardı.

Yağ makul ılıklığa gelince her biri 200 litreden fazla yağ alan fıçılara dolduruluyor, Paris, Londra ve Amsterdam başta olmak üzere, talebe göre Avrupa şehirlerine sevkiyat yapıyorlardı.

Avrupa şehirlerinde konutlar ve şehir Baskların balina yağıyla tanışana kadar hayvansal yağlar yakılarak aydınlatılıyordu. Bu yağlar hem yeterince ışık vermiyor hem de kötü kokuyordu. Balina yağının ışığı pırıl pırıldı, kokusuzdu.

Baskların kurduğu tedarik zinciri o kadar kusursuz işliyordu ki artan aydınlatma talebini karşılamak için Birkay Körfezi'nden çıkarak uzak denizlere açıldılar; 1630'da Kanada kıyılarında Red Bay Körfezi'nde yağ üretim istasyonları kurdular.

Baskların yaptığı işin ne kadar önemli ve kârlı olduğunu gören İngiltere, Amerika ve Hollanda 17'nci yüzyılın başından itibaren büyük balina gemisi filoları kurarak, Basklı denizcileri

çok yüksek fiyatlara kiraladılar. Kıyıda yağ üretim fırınlarını gemilerine inşa ettiler. Balina avlanabilecek her yerde avladılar. Balina için çıktıkları seferlerde göz koydukları coğrafyaları ve coğrafyaların halklarını sömürgeleştirdiler.

Avlandıkları coğrafyaları karanlığa boyarken Avrupa şehirlerini aydınlığa boğdular. 1740'ta Londra sokaklarını her gece aydınlatan beş binden fazla lambanın tamamında İspermeçet balinası yağı yanıyordu. Benjamin Franklin bile balina yağı lambası tasarlamış ve imal etmişti.

Güç yarışında balina avcılığı kapasitesi belirleyici oldu.

Sanayi devriminde balina yağı devrimin "kurtarıcısı" oldu. Buharlı makinalar, tezgâhlar, çarklar, balina yağı ile yağlanarak aşınması önlendi. İspermeçet balinalarının başlarından elde edilen yüksek ısıya dayanıklı yağlar sayesinde seri üretim başarılı oldu.

Sanayi devrimi öncesi gün ışığına bağlı olan mesai balina yağı sayesinde 24 saate çıktı. Üretim kesintisiz devam etti.

Şehirler balina yağı ile aydınlatıldı. Ulaşım vasıtası olan trenlerde ve buharlı gemilerde balina yağı kullanıldı.

Sanayi devrimi balina cesetleri üzerinde yükseldi.

Balina yağına talep o kadar arttı, yağ o kadar kıymetlendi ki, süreç boyunca dünyada balinaların nesli tükenme noktasına geldi.

Tükenecekti ki, petrol bulundu ve petrolün dolaşıma girmesiyle balinalar kısmen de olsa rahat nefes alabildiler.

BİR BALİNA NASIL AVLANIR/ÖLDÜRÜLÜR

"Vurdular Gökbalina'yı işte
Kanı taştı Akdeniz'in kıyılarından
Şimdi bütün maviliği sessiz
Kıpkırmızı, korkunç"
Fazıl Hüsnü Dağlarca

Balina avcılığı ile ilgili filmleri izleyenler bir balinanın nasıl vurulduğunu, nasıl gemiye çekildiğini, nasıl parçalandığını hatırlayacaklardır. Bu filmlerde, seyircinin balinayı değil de insanı tutmasını, af edersiniz, katilin safında yer almasını sağlayan atmosfer oluşturulur. Seyirci de bir ölçüde balinayı avlar ve öldürür.

Yaralanan balinanın ölümü ve yakalanmasıyla sevinç çığlıkları atan avcıların safına seyirci de katılır.

Avcılığın her türlüsünde olduğu gibi balina avcılığında da "öldürmek" amaçlı hareket edilir ve bunun için en uygun araçlar kullanılır.

Balina avcılığının tarihi yerel ölçekte yaklaşık beş bin yıllık bir süreyi kapsar. Ancak, 17'nci yüzyıla kadar yapılan balina avları, bu yüzyılda başlayan ve petrolün yaygın kullanılmasına kadar geçen yaklaşık üç yüz yıllık süredeki balina katliamına göre oldukça masum kalır. Küresel ve endüstriyel anlamda balina avcılığı 17'nci yüzyılda başlamış, dünyadaki balina nüfusu neredeyse yok olma noktasına getirilmiştir.

Balina avı nasıl yapılır?

Büyük, tam teçhizatlı yelkenli balina gemileri hazırlanarak açık denizlere sefere çıkar. Seferde balinaların yoğun bulunduğu

yerler, göç yolları dikkate alınır. Balinalar gözlenir; genelde su fışkırtmasından tespit edilir. Gemi rotasını balinaların bulunduğu bölgeye çevirir. Gemiciler ahşap teknelere doluşarak balinalara yaklaşırlar. Bir ucu teknedeki makaraya bağlı olan ucu demirden zıpkın, zıpkıncı tarafından balinaya saplanır. Yaralanan balina ya dalar yahut yüzeyde yüzmeye devam eder. Zıpkının bağlı olduğu ipin uzunluğu, yaralı balinanın tahminî dalış mesafesi uzunluğundadır. Balina nefes almak için aralıklarla su yüzüne çıkar. Tekne, yaklaşabildiği kadar balinaya yaklaşır. Yaralı balina yorulup kan kaybından hâlsiz düşene kadar takip edilir. Bu takip saatlerce sürebilir.

Vahşet burada bitmez. Tekne, halsiz kalan balinaya iyice yaklaşınca, balinanın büyüklüğüne, avın önemine, kaptanların adrenalin durumuna göre geminin birinci veya ikinci kaptanı eline ucu düz ve keskin demir mızrağı alarak avın kalbine ve akciğerine gelecek şekilde defalarca saplar. Balina artık nefessiz kalmıştır.

Vahşet burada da bitmez. Balina geminin rampasına çekilir ve bu işte ustalaşmış gemiciler balinayı parçalayarak yağını eritirler. Yağlar büyük fıçılara doldurulur. Seferde elde edilmesi planlanan yağ miktarına ulaşılıncaya kadar bu vahşet tekrarlanır.

Balina avında daha derinlere dalan yaralı balinanın halatı kesilir. Balina yaralı olarak kaçmayı başarsa da mutlaka kan kaybından ölür. Yahut bazı balinalar günlerce kanamalarına rağmen kaçmaya devam ederler. Av, avcılar için de tehlikeli hâle gelebilir.

Aklı, insanlıktan daha çok şeytanlığa çalışan insan oğlu, yaklaşık üç yüz yıl balinaları böyle avladıktan sonra, patlayıcı zıpkınlar geliştirerek kendi işini kolaylaştırdığı gibi balinaların ölümünü, onları "patlatarak" kolaylaştırmıştır.

Av gemileri balinaların yerlerini belirlemek için gelişmiş radarlarla, sonarlarla, termal kameralarla donatılmış, gemiler balinaya yaklaştıktan sonra gemiden balinaya ucunda patlayıcı olan zıpkın fırlatılarak avlama yapılır olmuştur.

Zıpkın balinaya saplanınca, ucu patlayarak ağır tahribat oluşturur. Can çekişen, geleneksel balina avında olduğu gibi dala-

mayan ve kaçamayan balina çelik halatlar ve vinçlerle güverteye çekilir. Kısa sürede parçalanır ve yağı çıkarılır.

Sadece yağı değil, "verimli" görülen neyi var neyi yoksa "ganimet" olarak alınır.

17'nci yüzyılda başlayan ve günümüze kadar gelen balina katliamında, katillerin kanlı ellerini okyanuslar yıkasa temizleyemezler. Vicdanlarını ise zaten yıkamak istemiyorlar.

KUZEYİN GÜNEYE TAHAKKÜMÜNDE BALİNA AVCILARI

> "Güney denizinde ruhumu içen bir balina görüyorum."
> (I see a Whale in the south-sea, drinking my soul away.)
> William Blake, Amerika.

Yargı kesin: Balina avcılığı ile sömürgecilik birbirinden ayrılamaz.

Sanayi Devriminin balina yağı ile hayat bulduğu, Avrupalı tüccarların yağ ticareti ile zenginleştiği, bu zenginlikle yeni balina gemisi filolarının oluşturularak okyanusların her tarafına seferler düzenlediği üç yüz yıllık dönem "balina" üzerinden okunmadığı takdirde tam olarak anlaşılamaz.

"Üzerinde güneş batmayan Büyük Britanya İmparatorluğu" aynı zamanda bir balina imparatorluğudur. Amerika, İngiltere ve Hollanda ve diğer Avrupa devletleri balina avcılığının ticari kazancını fark ettikten sonra nereyi sömürgeleştirmişlerse öncü kuvvetleri, ilk kolonistleri balina avcıları olmuştur.

Yeni yerlerin, yeni adaların keşfinde, haritalandırılmasında, bu yerlerin insan, flora, fauna ve yer altı zenginliklerinin kayda alınmasında, buralara sonradan liman/liman kenti olacak kıyı istasyonları ve ikmal merkezleri kurulmasında öncü olanlar balina gemilerinin mürettebatları olmuştur.

Baskların emperyalist devletlere öğrettiği balina avcılığı ve bunda kazanılan deneyim giderek bir ticari iş olmaktan çıkmış, uzak ülkelerin ve halkların sömürgeleştirilmesinde güçlü bir silaha dönüştürülmüştür.

Sadece yeni keşfedilen yerler değil, Afrika'nın sömürge-

leştirilmesi, yağmalanması da büyük ölçüde balina avcılığı ile başlamıştır.

"Sıvı altın" olarak görülen balina yağı sanayi devriminin çarklarını döndürürken o çarkların ürettiği pek çok ürünün hammaddesi de balina avcılarının tespitleriyle, aynı işi yapan şirketlerin gemileriyle olmuştur.

Balina avcılığında kazanılan deneyim, sömürgecilik hareketinin altlığını oluşturmuş; katliam dâhil, sömürülen devasa coğrafya maddi, beşerî ve kültürel bakımdan yağmalanarak Avrupa'ya ve Amerika'ya taşınmıştır.

Nasıl "balina yağı" 17-19. yüzyıllar arası Avrupa ekonomisinin ve gelişmesinin itici gücü olmuşsa, balina avcılığı da bizzat küresel kapitalizmin itici gücü olmuştur.

Bu dönemdeki Avrupa'nın sermaye birikimi bütün bileşenleriyle balina kaynaklıdır.

Pek çok kıyı halkı bu dönemde zorla veya düşük ücretle çalıştırılmış, kaynakları yağmalandığı için kıtlıkla ve açlıkla baş başa kalmıştır.

Avrupa'ya kökenli çiçek, kızamık ve Amerika kaynaklı zührevi hastalıklar gibi pek çok hastalık, dışa kapalı bölgelerde bu hastalıkları hiç yaşamamış insanlara bulaştırılmış; sadece bünyeleri hasar almakla kalmamış, ciddi misyoner faaliyetiyle, bu halkların Hristiyanlaştırılması yoluna gidilmiştir.

Balina avcısı sömürgeci güçler için, gidilen her yerdeki kaynaklara da "av" olarak bakılmıştır.

Yargı kesin: Bu dönemdeki sömürgecilik sadece balina avcılığının bir sonucu değil bizzat balina avcılığıdır.

Ondan ki Güney denizlerindeki her balina ruhumuzu sızlatır.